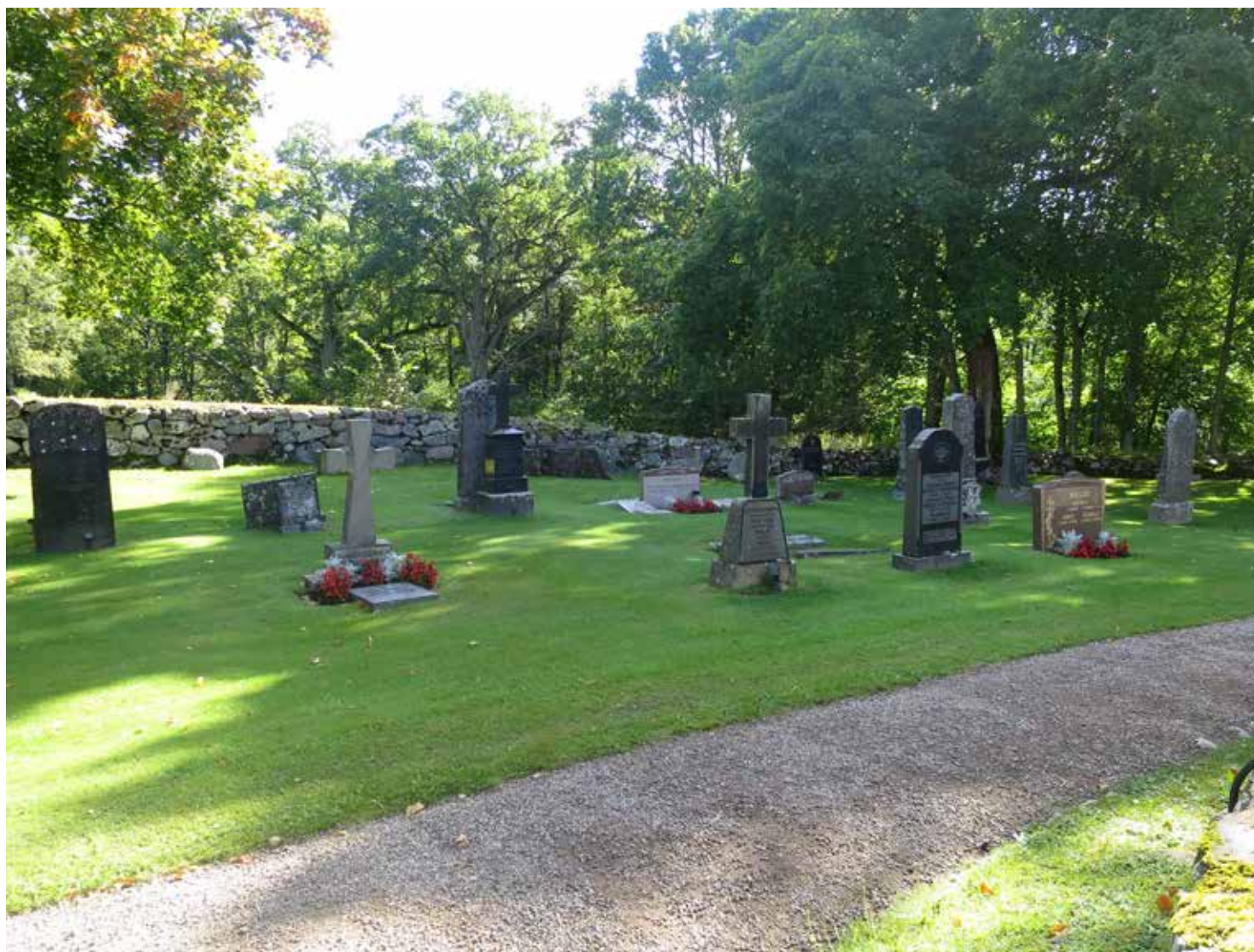

Näsby kyrkogård

Kulturhistorisk inventering och förslag till bevarandeplan
Näsby socken i Vetlanda kommun, Jönköpings län, Växjö stift

Näsby kyrkogård

Kulturhistorisk inventering och förslag till bevarandeplan
Näsby socken i Vetlanda kommun, Jönköpings län, Växjö stift

Jönköpings läns museums dnr: 2021-084
Länsstyrelsens dnr: utgå

Rapport och foto: Margareta Olsson
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Digital distribution

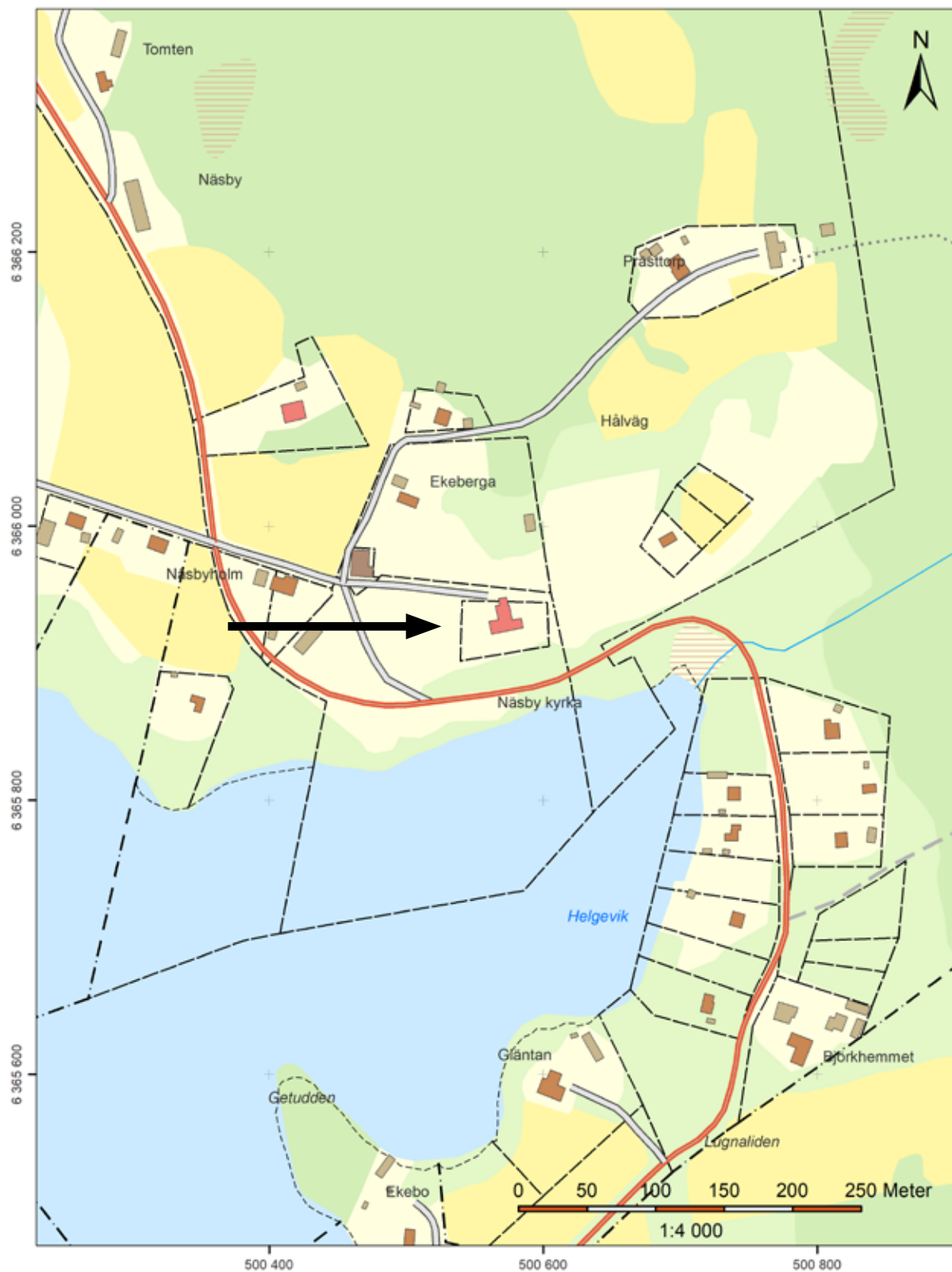
Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2022

Innehåll

Inledning.....	5
Inventeringens uppläggning.....	5
Allmän kyrkogårdshistorik.....	6
Tre vanliga gravvårdstyper.....	8
Lagstiftning.....	9
Kulturmiljölag (1988:950).....	9
Begravningslag (1990:1144).....	10
Allmänna skötselråd.....	11
Näsby kyrka och dess omgivning.....	12
Kyrkogårdens historik.....	13
Händelsehistorik.....	16
Beskrivning av kyrkogården idag.....	17
Allmän karaktär.....	17
Omgärdning.....	18
Ingång.....	18
Vegetation.....	18
Gångsystem.....	19
Gravvårdstyper.....	19
Beskrivning av kvarter.....	20
Kvarter A och B.....	20
Kvarter C och D.....	23
Minnes- och askgravlund.....	25
Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården i dess helhet.....	25
Att tänka på i förvaltning av kyrkogården:.....	26
Administrativa uppgifter.....	27
Referenser.....	27
Arkiv.....	27
Kartmaterial.....	27
Tryckta källor och litteratur.....	27
Kriterier vid kulturhistorisk bedömning.....	29
Gravkarta med kulturhistorisk värdefulla gravar.....	30
Urval Kulturhistoriskt värdefulla gravar.....	32
Kvarter A och B.....	32
Kvarter C och D.....	43

Utdrag ur digitala fastighetskartan.

Inledning

På uppdrag av Vetlanda pastorat har Jönköpings läns museum tagit fram föreliggande inventering och förslag till bevarandeplan för Näsby kyrkogård. Fältarbetet har genomförts under sommaren 2021. Resultatet har därefter diskuterats med uppdragsgivaren och sammanställts under vintern 2021/22.

Kyrkogårdar och begravningsplatser utgör en viktig del av landets kulturarv och deras kulturvärden regleras av kulturmiljölagen. Kulturhistoriskt värdefulla gravar kan också skyddas av begravningslagen. I första hand är det Svenska kyrkan som har ansvar för att förvalta detta kulturarv. Därför är det angeläget att kyrkogårdarnas kulturhistoriska värden kartläggs och preciseras. En viktig del av värdena ligger i äldre gravar och deras utsmyckning.

En bevarandeplan är ett kunskapsunderlag som är tänkt att vara till hjälp och vägledning vid vård, underhåll och förändringar på kyrkogårdarna. Planen kan även fungera som beslutsunderlag för länsstyrelse och stift vid handläggning av olika ärenden.

Inventeringens uppläggning

Rapporten omfattar en översiktlig historik över kyrkogården, en beskrivning med fotografier av de olika kvarteren och deras kulturhistoriska värden samt avslutningsvis en katalog över särskilt värdefulla gravar.

Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering på kyrkogården samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gåtts igenom har varit aktuella kyrkoarkiv på Landsarkivet i Vadstena, Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv, Antikvarisk-topografiska arkivet i Stockholm (kopior hos länsstyrelsen) samt Jönköpings läns museums arkiv. Utöver arkiv har uppgifter hämtats från aktuell litteratur, exempelvis hembygds litteratur. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens historia.

För kyrkogården har en sammanfattande kulturhistorisk bedömning gjorts där de kulturhistoriska värdena lyfts fram. Den kulturhistoriska bedömningen av kyrkogården i allmänhet har stämts av med Länsstyrelsen i Jönköpings län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv, utan kan vara föremål för omvärderingar. Vid bedömningen har hänsyn tagits till varje enskild kyrkogårds historia och egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet. Den övergripande kulturhistoriska bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda gravstenar, utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort.

Inför planerade förändringar eller större underhållsåtgärder krävs i regel tillstånd från länsstyrelsen.

Rapporten avslutas med själva inventeringen av kulturhistoriskt värdefulla gravplatser, vilken är avsedd att fungera som en bevaran-

En av länders få bevarade kyrkobalkar finns i Brands-
torp i Habo kommun.

Den förindustriella kyrkogården var en ängsmark med
endast få vårdar av beständigt material. Här har ka-
raktären blivit bevarad på Ornunga gamla kyrkogård,
Vårgårda kommun.

deplan. De kriterier som använts för att bedöma gravarnas kultur-
historiska värden diskuteras vidare i katalogdelens inledning där de
två klassningsnivåerna presenteras: *Klass I. Mycket värdefulla* och
Klass II. Värdefulla. Gravarna och deras utsmyckning redovisas i
tabellform med text och fotografier samt på en gravkarta.

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Margareta Ols-
son vid Jönköpings läns museum under 2021/22. Avskrifter och
fotografering av gravvårdarna har utförts av Karin Calderwood,
Vetlanda pastorat. Vid urvalet av kulturhistoriskt värdefulla gravar
har samråd förts med pastoratet. Flera personer med god kännedom
kring bygdens historia har lämnat underlag till rapporten.

Allmän kyrkogårdshistorik

I stort sett alla våra landsortskyrkogårdar är jämnåriga med den
första kyrkan på platsen och i de flesta fall medeltida. Efter flera
hundra år av obruten kontinuitet är de ännu i bruk. Från medel-
tidens kyrkogårdar finns dock väldigt litet bevarat. De viktigaste
förändringarna som kristendomen införde gällande våra begravn-
ingsseder är att platsen för begravingarna skulle vara vigd och
inhägnad. Den medeltida inhägnaden kunde bestå av en stenmur,
men vanligare var den uppförd av timmer, bogårdsbalken, som
ibland kunde vara manshög. Till den typiska bilden av en medel-
tida inhägnad kyrkogård hörde även stigluckan, som både hade en
symbolisk och praktisk funktion som port till den vigda jorden.

Den medeltida kyrkogården saknade ett tydligt system med
gångar och kvarter. Man gravsätte folk efter deras gårds- eller by-
tillhörighet i grupperingar med olika form, vilket var en förkristen
sedvänja. Det var ovanligt att man satte en vård över graven. Gra-
var markerades istället endast av en jordhög. Om en vård trots allt
sattes upp var den vanligen av trä, men sten eller smide förekom
undantagsvis. Det var också vanligt att man använde kyrkogården
som ängsmark där man kunde idka slätter och bärga hö.

Den medeltida kyrkogårdens utformning levde kvar väldigt
länge, och påminde mest om en äng med små gravkullar och en-
staka spridda vårdar. I stort sett börjades förnyelsen under tidigt
1800-tal, men ännu vid sekelskiftet 1900 hade många landsorts-
kyrkogårdar kvar den ålderdomliga ängskaraktären. Förnyelsevägen
började i städerna genom nya bestämmelser om externa begravn-
ingsplatser. Gravsättningar på stadskyrkogårdarna förbjöds av
hygieniska skäl och i stället skulle friliggande begravningsplatser
förläggas utanför städerna. Denna process inleddes på 1780-talet
och en kunglig förordning från 1815 angav att begravingar inn-
anför stadskärnan måste upphöra och att begravningsplatser – utan
andra kyrkobyggnader än t ex gravkapell – skulle anläggas utanför
stadsområdena. År 1805 beslutades dessutom att staten genom sin
myndighet Överintendentsämbetet skulle ansvara och ha överin-
seende över att kyrkogårdar och begravningsplatser blev prydligt

och hälsosamt anlagda.

Runt om i landet anlades många begravningsplatser precis utanför stadskärnorna under de första decennierna av 1800-talet. De anlades med symmetriska gångsystem och kvartersindelningar, trädplanteringar för att förbättra luftkvaliteten och stenmurar med smidesgrindar. I dessa arkitektoniskt anlagda begravningsplatser exponerades vissa gravar tydligare än andra. Att begravas utifrån vilken gård eller by man tillhörde ersattes nu av kategorierna köpegravar respektive allmänna gravar. Detta var en social indelning där de som hade möjlighet att köpa sin gravplats både kunde få en större sådan för hela sin familj och en attraktiv placering utmed gångar eller nära entréerna. Köpegravarna anlades ofta med grusbäddar och stenramar och senare även häckomgärdningar.

Andra begravdes kostnadsfritt utmed den så kallade allmänna linjen. Där gravsattes man tätt i en kronologisk ordning allt eftersom dödsfallen inträffade. Man begravdes således inte familjevis. Gravvårdarna var oftast oansenliga. Indelningen mellan köpegravs-område och allmänt område speglade ett socialt uppdelat samhälle.

Trädkransen utefter kyrkogårdens yttre begränsningar introducerades först på städernas begravningsplatser, men nådde under 1800-talets slut även många landsortskyrkogårdar. Då introducerades också de typiska sorgeträden med ett hängande växtsätt. I början av 1900-talet planlades även kyrkogårdarna på landsorten i kvarter med symmetriskt lagda gångar, grusbäddar på gravarna och välklippta häckar eller stenramar runt om.

På 1920-talet började en ny typ av begravningsplats att anläggas: skogskyrkogården. Dessa präglas av friväxande och naturligt förekommande träd, såsom gran, tall och björk. En av de tidigaste i landet var skogskyrkogården i Skillingaryd från 1922.

Vid 1900-talets mitt var kyrkogårdarna särskilt utvecklade, men nu inleddes en period av förenkling och rationalitet. Företeelsen med allmänna linjen levde kvar till mitten av 1900-talet, men upphörde officiellt 1964. Samtidigt började man av rationella skäl ta bort stenramar, häckomgärdningar och grusbäddar för att ersätta det med mer lättskötta gräsmattor. Den sociala utjämningen av ståndssamhället avspeglades på kyrkogårdarna genom allt mer enhetliga gravvårdar utan titlar och oftast i ett liggande format.

Från och med 1980-talet blev gravvårdarna återigen mer individualiserade. Idag ser vi en mångfald olika former på gravstenar från liggande naturstenar till mer fantasifullt utformade vårdar. Den ökade individualiseringen under 1900-talets slut speglas också genom de många olika begravningsformer som idag erbjuds. Förutom kistbegravning och urngravar med personliga vårdar, erbjuds också exempelvis minneslundar för aska som grävs ner anonymt utan plats för namn, men med gemensam plats för blommor. Ett annat alternativ är askgravplatser, där gravplatsen markeras, men där skötseln utförs av kyrkogårdsförvaltningen.

Åsenhöga ödekyrkogård (Gnosjö kommun). På denna kyrkogård är mycket av den ålderdomliga, ängsliknande karaktär, som varit vanlig i äldre tid bevarad.

Det var i regel mer attraktivt att begravas på den södra delen av kyrkogården än den norra, som upplevdes vara olycksbringande. Ofta är kyrkan därför placerad med dragning mot norr för att skapa större ytor på den södra sidan. Detta flygfoto från 1940-talets slut visar att den södra delen av kyrkogården i Hylletofta var mer ianspråktagen än den norra, till höger. Foto JLM.

Bråneryds begravningsplats, invigd 1958, nära Huskvarna representerar det välordnade, där jämlikheten betonas på bekostnad av individualismen.

På de mer påkostade köpegravarna var både gravvård och inhägnad omsorgsfullt utformade. Här ett exempel från Norra Solberga kyrkogård i Nässjö kommun.

Tre vanliga gravvårdstyper

Det finns en stor variation vad gäller gravvårdarnas utformning. Före industrialismen och det sena 1800-talet användes ofta så kallade gravbrädor för att markera en grav. Vårdar av mer beständiga material som sten och metall var ovanliga och ofta förbehållna samhällets övre skikt. Prästen eller en adelsman inom socken kunde begravas i kyrkan eller nära koret och där erhålla en påkostad gravvård.

Under industrialismen utvecklas en riklig flora av olika gravmarkeringar med olika form och av olika material, främst sten. Här presenteras tre typer som är särskilt vanliga.

Från det sena 1800-talet fram till 1920-talet var det vanligt att köpegravar förseddes med påkostade vårdar med stående form. Det kunde vara högresta bautastenar, obelisker eller liknande. Dessa vårdar restes ofta över samhällets övre skikt och inte sällan är de försedda med både titel, namn, årtal, hemvist och ett bibelcitat. Vårdar av denna typ är ofta påtagligt karaktärskapande och betydelsefulla i kyrkogårdsmiljön. De kan också ha ett konstnärligt värde.

I kontrast till de mer påkostade gravvårdarna finns de mindre stenarna, som restes inom den allmänna linjen. Dessa har ofta en rektangulär form utan utvecklad utsmyckning. Texten är ofta lakonisk – förnamn, ofta men inte alltid efternamn, hemvist och årtal. Dessa enkla vårdar är i sig inte iögonfallande, men berättar ändå om en viktig del av det äldre gravskicket och samhällets hierarkiska organisation.

Till höger: På kyrkogården i Ingatorp (Eksjö kommun) kan man uppleva den allmänna linjens gravområde med små anspråkslösa vårdar tämligen intakt. Nedan: Ett exempel på en gravvård från 1960-talet på begravningsplatsen i Aneby.

Tiden efter andra världskriget medförde en långtgående förenkling av gravvårdarna, som samtidigt skapade en likriktning. Stenarna tillverkades maskinellt och det fanns ofta en standardiserad uppsättning symboler som kunde tillföras och kombineras. Kyrkogårdsmiljöer som domineras av dessa stenar kan naturligtvis också ha ett kulturhistoriskt värde, men då är det i regel inte de enskilda vårdarna som är intressanta utan snarare helheten.

Lagstiftning

Kulturvärden på kyrkogårdar skyddas såväl i kulturmiljölagen som begravningslagen. Här nedan följer utdrag som har bäring på förvaltningen av kyrkogårdarnas kulturvärden.

Kulturmiljölag (1988:950)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön.

Ansaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.

Bestämmelserna i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Lag (2013:548).

4 kap. Kyrkliga kulturminnen

1 § Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Begravningsplatser

11 § I vården av en begravningsplats skall dess betydelse som en del av vår kulturmiljö beaktas. Begravningsplatserna skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas.

12 § Begravningsplatser enligt detta kapitel är sådana områden eller utrymmen som avses i 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144). Bestämmelserna om begravningsplatser omfattar också sådana byggnader på begravningsplatsen som inte är kyrkobyggnader samt fasta anordningar såsom murar och portaler. Lag (1990:1146).

13 § I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen

1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,
 2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad eller fast anordning.
- Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs. Lag (1999:304).

Väsentliga förändringar kan innebära till exempel ändring av omgärdning, trädplanteringar, större omplaneringar av gravkvarter,

En del gravvårdar som inte är i bruk och förvaras i kyrkan kan ha ett kulturhistoriskt värde. I så fall kan det vara aktuellt att föra in dem i kyrkans inventarieförteckning. Gravbrädor från Askeryds kyrkogård.

ändringar i gångsystem och dess beläggning och nya belysningsinstallationer.

Begravningslag (1990:1144)

7 kap. Gravrätt

Gravanordningar m.m.

25 § Gravplatsen får förses med gravanordning, om det inte strider mot vad som är avsett att gälla för den del av begravningsplatsen där gravplatsen är belägen.

26 § Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Detsamma gäller gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Upplåtaren får dock besluta de begränsningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändiga för att tillgodose en god gravkultur.

Gravrättens upphörande

37 § Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av något annat skäl bör bevaras för framtiden, ska upplåtaren om möjligt lämna kvar den på gravplatsen. Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, ska den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats. Ytterligare föreskrifter om hänsynen till kulturmiljöarbetets intressen finns i kulturmiljölagen (1988:950). Lag (2013:552).

Ibland uppstår frågan om ansvar och skydd för en enskild gravvård. Så länge gravrätten inte gått ut ägs gravvården m.m. av gravrättsinnehavaren. När gravrätten gått ut övertas ansvaret av upplåtaren, vilket oftast är pastoratet. Om gravvården flyttas till en annan plats på kyrkogården eller förvaras i kyrkobyggnaden kan det vara aktuellt att föra in den i församlingens inventarieförteckning.

Allmänna skötselråd

Grunden för skötseln av kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar är att de inte skadas, utan ges en så lång livslängd som möjligt. De förebyggande åtgärderna är väsentliga och kan motverka uppkomsten av skador genom till exempel mekanisk åverkan, biologisk påväxt och väder.

Vid rengöring och reparation av vårdar av mjukare bergarter (kalk- och sandsten) och järn som är över 100 år gamla bör konservator för sten respektive metall kontaktas för rådgivning eller åtgärd.

En orsak till skador är mekanisk åverkan genom trädgårdsfordon och andra redskap. Varsamhet vid gräsklippning minimerar risken för sprickor och bortfall av material.

En annan orsak är nederbörd och biologisk påväxt av lavar, alger och mossor. Dessa gynnas av att en sten står skuggigt och fuktigt. Liggande hållar och stående vårdar av mjuk bergart som kalk- och sandsten är särskilt känsliga för vådrets makter. På vintern tränger fukt in i sprickor och vidgar dessa och spränger till slut bort stenmaterial. Detta kan på sikt helt radera ut en inskription eller relief. Därför är det viktigt att hålla till exempel hållar rena från löv och grenar. Känsliga vårdar och hållar av hög ålder kan med fördel ges en skyddsklädsel eller täckning permanent eller under vinterhalvåret för att motverka frostsprängning.

Vårdar och gravstaket av järn är en kategori för sig, som kräver kontinuerligt underhåll. Vid ommålning befrias metallen från rostbeläggning med stålborste. Därefter grundas järnet med mörja och slutstrykes med linoljefärg. Lagningar bör anförtros åt hantverkare eller konservator med erfarenhet av järnslagningar.

Rostande förankringsjärn och dubbar är en annan vanlig orsak till skador. När järnet rostar och utvidgar sig så sprängs stenen. Ett viktigt arbete är därför utbyte av beslag och dubbar av järn mot rostfritt stål.

Rengöring av vårdar kan ha olika syften. Ofta sker det i första hand av estetiska skäl. Som regel bör den på kulturhistoriskt värdefulla vårdar vara motiverad av hänsyn till att påväxt riskerar stenens fortbestånd (kalk- och sandsten) eller för att förbättra förståelsen av objektet och kunna tolka och uppleva inskriptioner eller utsmyckningar. Enklare rengöring kan göras med ljummet vatten med liten tillsats av såpa eller diskmedel och med mjuka borstar som inte repar. Lämplig tid för detta är tidig vår och sen höst då exempelvis lavar är mer aktiva och mjuka då. Vårdar av hårdare bergarter som granit kan rengöras med högtryckstvätt, men endast där inte förgyllning och dekorationer kan skadas. Vårdar med mycket högt kulturhistoriskt värde och påtaglig skadebild (pågående bortfall av stenmaterial eller sprickor) bör rengöras av konservator.

Marschaller och stearinljus kan avsätta sot eller stänk på gravvårdarna. Detta kan förebyggas genom att exempelvis använda lämpliga hållare.

Biologisk påväxt, troligen rödalger, på en gravvård på Villstads kyrkogård i Gislaveds kommun.

Kalksten har en förmåga att spjälka sig och spricka. Denna sten på Forserums kyrkogård i Nässjö kommun kräver insatser av en stenkonservator.

Kyrkogårdsutvidgningen i väster har aldrig tagits i bruk. Området används sedan 2005 vid friluftsgudstjänster. Väster om denna ligger sockenstugan tillika folkskolan vid en stor grusplan.

Sockenstugan och folkskolan byggdes 1855–56 men präglas utvändigt av en renovering på 1910-talet. Då tillkom den öppna verandan. Numera hyrs den ut som privatbostad.

Näsby kyrka och dess omgivning

Näsby socken utgör en småkuperad skogsbygd på Småländska höglandet. Socknen är en av de minsta i Östra härad. Den goda jordmånen i området är en av orsakerna till den rika lövträdsvegetationen med bl.a. bok och ek. Bygden befolkades redan under stenålder och blev under historisk tid ovanligt godstätt med flera säterier och adelssläkter. Under 1200-talet uppfördes Hultaby slott på en udde i Norrasjön, för att sedan förstöras under 1300-talets slut. Kvar finns de gamla sätesgårdarna Boo, Flishult och Hultaby vilka genom tiderna ägts av släkter som Silfversparre (Boo), Silfwerhielm och von Porat (Flishult), Falkenberg (Hultaby). Godset Hällinge som bildades först 1803 ägdes av Hummelhielm, Stedt och Gylling. Några av gårdarna har medeltida ursprung. Med de många godsens har följt en rik förekomst av dagsverkstorp. Ur kyrkligt hänseende har Näsby under medeltiden och 1600-talet utgjort ett eget pastorat. 1686 blev församlingen annex till Bäckседа med egen komminister, idag hör församlingen till Vetlanda pastorat.

Kyrkbyn ligger i socknens södra del på en höjd vid sjön Flögens östra strand. Tillsammans med godset Hällinge vid samma sjö ingår kyrkbyn i ett område klassat som riksintresse för kulturmiljövärden. Hagmarker och lövvegetation med många gamla ekar präglar intrycket.

Kyrka och kyrkogård ligger på en plåtå med angränsande hagmark i norr och öster. I söder finns en förkastningsbrant i slutt-

Kyrkogården har en äldre trädkrans av lönn och lind. Den omges av kuperad hagmark med ett rikt inslag av äldre lövträd, varav mycket ek. I söder löper den gamla grusade kyrkvägen.

ningen ner mot sjön Flögen. Här löper den gamla kyrkvägen vilken leder fram till en större grusad plan vid den västra sidan. Vid planen ligger kyrkogårdens huvudentré. I nära anslutning till entrén ligger den gamla folkskolan/sockenstugan från 1855–56. Sockenstugan är en timrad byggnad i två våningar med rödfärgad locklistpanel och öppen veranda från 1910-talet och ett nyligen omlagt tegeltak. Vid baksidan är en utbyggnad från 1894. Invid planen ligger även en dass- och förrådslänga från tidigt 1910-tal, med rödfärgad locklistpanel och tidstypiska smårutade fönster. Längan inrymmer ännu bevarade kyrkstallar i den västra delen.

Kyrkan är en romansk stenkyrka, med korabsid, från 1100-talets slut. Ett nordligt huvudskepp i timmer tillfogades kyrkan 1726–27. Många av traktens adelsfamiljer har sina gravplatser inne i kyrkan. Den gamla kyrkans kor adapterades på 1730-talet till gravkor över ätten Silfwerhielm. Ett gravkor av sten över ätten Falkenberg af Tyrstorp revs 1807 och ersattes med det nuvarande tornet i trä. Hela kyrkan är vitputsad och dess sadeltak täcks med svart plåt.

Kyrkogårdens historik

Kyrkogården har medeltida ursprung och bör vara samtida med kyrkan från 1100-talets slut. Om kyrkogårdens tidiga historia är föga känt. En storskifteskarta från 1797 visar att kyrkogården då hade en något mindre utsträckning än idag. Vid dess sydvästra hörn stod en förmodad stiglucka.

Klockorna hängde ursprungligen i en fristående klockstapel placerad på bergknallen sydväst om kyrkan. En ny klockstapel ska ha uppförts 1706 av Lars Höflin från Eksjö. Denna revs 1807 och ersattes av kyrkans nuvarande klocktorn.

Sockenstugan ska i äldre tid ha legat nära inpå kyrkogården. När det 1792 blev aktuellt att uppföra ny sockenstuga ska denna

Dass- och förrådslänga från 1910-talet som hört till folkskolan. Längan innehåller även kyrkstallar med bevarad bäsinnredning i den södra delen.

Den romanska stenkyrkan från slutet av 1100-talet utvidgades med huvudskepp av trä åt norr på 1720-talet. Tornet från 1807 är placerat vid medeltidskyrkans västra gavel.

Storskifteskarta över Näsby kyrkby 1797. Kyrkogården hade en mindre utbredning än idag, i synnerhet åt väster. Vid sydvästra hörnet låg en byggnad, sannolikt en stiglucka. LSA.

ha placerats på behörigt avstånd från kyrkan med hänsyn till brandfaran. Av sockenstämmans protokoll från 1791 framgår: *"Til följe af ofanstående § kommer kyrkogårdsmuren, så snart gamla Sockenstugan är riven och vid planen omgjord, at läggas vid luckan midt för nya Sockenstugan at sättas med stenpelare å bägge sidor, utan tak öfver, då den gamla Kyrkogårdsluckan nedrivits och muren lägges därifrån till andra luckan.* Av detta framgår att kyrkogården vid tiden hade två ingångar, båda försedda med stigluckor. Den ena föreslogs nu ersättas med en grind. Detta är för landsortskyrkogårdar ett ovanligt tidigt exempel på grindar. Dylika tillkommer enligt kontinentala influenser som annars fick sitt genomslag i landet först omkring 1800.

Den nuvarande sockenstugan byggdes 1855–56 på mark ett stycke väster om kyrkogården som donerats av patron C E Gylling vid Hällinge gård. År 1864 utvidgades kyrkogården åt väster vilket innebar en fördubbling av ytan väster om kyrkan. Samtidigt anlades en pedagogisk skolträdgård i väster samt även grusplanen framför sockenstugan och infartsvägen från denna fram till kyrkan.

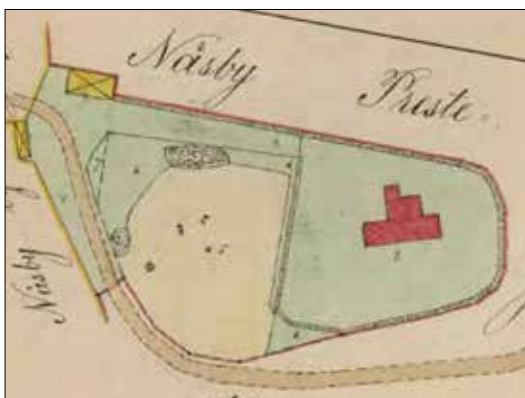
År 1907 utvidgades kyrkogården åter åt väster och kom att innefatta hela den tidigare skolträdgården. Kyrkogårdsmuren kring denna nya del hade troligen anlagts redan 1864 medan en trädkrans nu planterades. Den nya kyrkogården togs dock inte i anspråk. En uppmätning av kyrkogården från samma år visar att kvartersindelning och grusgångar fanns anlagda vid denna tidpunkt. Därutöver bestod den ännu av gräskvarter och några spridda gravvårdar. Vid tidpunkten gjordes en omläggning i syfte att erhålla en mer ordnad gravstruktur och samtidigt försågs gravkvarteren med kanthäckar. Längs kyrkogårdens nya västra gräns planterades lindar. Troligen skedde en utrensning av äldre gravvårdar vid denna tidpunkt. Två enkla skiffervårdar stod uppställda mot korabsiden på ett foto från 1920-talet, så senast vid denna tid hade utrensningen skett.

Vid mitten av 1930-talet, troligen 1935, gjordes en omläggning av kyrkogårdens västra del. Den sluttande marken planades ut genom utfyllnad. Samtidigt planterades kanthäckar kring kvarteren samt prydnadsträd utmed gångarna. År 1939 tillverkades nya grindar till huvudingången på smidesmästare C O Lindbergs verkstad i Vetlanda.

Ända in på 1940-talet ska en kornbod med två bottnar (eller våningar) ha funnit på kyrkogården. Några ytterligare uppgifter kring denna har inte påträffats.

Vid ingången av 1950-talet upptogs kyrkogården till stora delar av grusgravar med häckramar. Kvarteret längst i nordost verkar ha avsatts för allmänna gravar. Någon gång efter 1960-talet har en utslätning skett där det förhärskande gravskicket med häckinramade grusgravar och övriga planteringar kontinuerligt ersatts av sammanhängande gräsmattor.

Den nya kyrkogården i väster kom aldrig att tas i bruk, mycket på

Uppmätning över kyrkplatsen och sockencentrumet från 1864. Här framgår kyrkogårdens utbredning före utvidgningen åt väster som sker samma år. Området väster om kyrkogården beskrivs som "plantering till folkskolan". LMA.

grund av avfolkningen på landsbygden under 1900-talet. Trädgården fanns kvar under lång tid men ersattes någon gång i slutet av 1900-talet av öppna gräsytor med mindre planteringar. 2005 uppsattes ett träkors på den yngre, outnyttjade del av kyrkogården som används för friluftsgudstjänster. Korset ritades av konstnärinnan Eva Spångberg, Hjälmteryd.

År 2005 förnyades stolpbelysningen och två år senare utfördes en hårdgörning av uppfarten i norr och gångvägarna fram till kyrkans entréer med s k Borgmästarsten. En minneslund anordnades på kyrkogården i början av 2000-talet och 2021 gavs denna en ny gestaltning samtidigt som den fick en utökad funktion som askgravlund.

Ovan foto av kyrkan från nordväst 1894. Kyrkogården saknar ännu en anlagd karaktär. Intill tornets sydvästra hörn står 1700-talsgravvården över gårdssmeden vid Boos säteri kvar på ursprunglig plats. Foto: Nanny Ekström. Vetlanda museum. Till vänster foto över kyrkogårdens västra del på 1910-talet. Här fanns enstaka äldre skifferflisor och handsnidade trävårdar. Foto ur Näsby hembygdsförenings arkiv.

I samband med en omläggning av de västra delarna omkring 1935 anlades kanthäckar kring gravkvarteren och alléträd utmed gångarna. Vid mitten av 1950-talet, när flygbilden ovan är tagen, har kyrkogården en tydlig parkkaraktär. Kvarteren öster och söder om kyrkan upptogs av grusgravar medan de nyanlagda kvarteren väster om kyrkan har en avsatt sektion för allmänna gravar i nordväst.

Kyrkogårdens äldsta delar söder och östra om kyrkan hade 1928 välväxta kanthäckar och häckramar kring varje individuell grav. Foto Sven Brandel, ATA.

Två äldre gravvårdar som tagits ur bruk står 1928 uppställda mot korabsiden. Den större ingår i dagens museala uppställning väster om tornet. Den mindre verkar vara en stolpliknande stenvård av en typ som förekommer i traken. Denna är numera förkommen. Foto: Sven Brandel, ATA.

Händelsehistorik

Slutet av 1100-talet
Kyrkogården anläggs.

1792
Stiglucka ersätts med grind. (*Hembygdsbok för Näsby*)

1807
Fristående klockstapel rivs och ersätts med kyrktorn. (ATA)

1864
Kyrkogården utvidgas åt väster till nuvarande utbredning. Planen framför sockenstugan, skolträdgården i väster samt uppfarten i norr anläggs. (Karta och akt inför avstyckning i LMA)

1907
Utvidgning åt väster (aldrig invigd). Uppordning av gravar samt plantering av kanthäckar. (Växjö stifts frågelista)

Omkring 1935
Omläggning av västra delen. Nyplantering av kanthäckar och al-leträd. (Flygfoto från 1935, JLM)

1939
Nya kyrkogårdsgrindar. CO Lindbergs smidesverkstad, Vetlanda. (JLM)

2005
Kors på kyrkogårdens yngre del. Eva Spångberg, Hjälmseryd. (JLM)

2000 resp. 2021
Minnes- och askgravlund anläggs. (JLM)

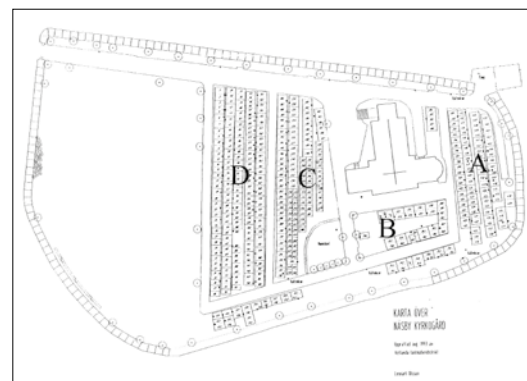

Kyrkogården sluttar betydligt åt sydväst. Kyrkan ligger i ett krönläge i nordost.

Beskrivning av kyrkogården idag

Allmän karaktär

Kyrkogårdens läge på en naturlig avsats i branten ned mot sjön Flögen har skapat givna begränsningar för dess utbredning. Den breder ut sig i öst-västlig riktning och har en trapetsformad plan, avsmalnande mot öster och med rundade hörn. Kyrkan ligger på ett markant krönläge i den nordöstra äldsta delen. På de plana ytorna öster och söder om kyrkan ligger kvarter A och B. Dessa utgör båda familjegravskvarter, där i synnerhet det östra (kvarter A) har en högre ståndsprägel. Väster om kyrkan sluttar marken och här ligger två långsmala kvarter, C och D. Kvarteren har liksom gravraderna en nord-sydlig utbredning och upptas nästan uteslutande av efterkrigstida gravvårdar. I den sydvästra delen sluttar marken betydligt mot sjön i sydväst. På en bergsknalle sydväst om kyrkan finns en kombinerad minnes- och askgravlund från 2000-talet. Kyrkogårdens stora utvidgning i väster, som aldrig tagits i bruk,

Gravkarta från 1991 med kvartersbeteckningar.

Platsen för friluftsgudstjänster i väster har ett stort kors av ene rest i ett stenröse. Utöver en äldre gles trädkrans av lönn upptas gräsytan av rundande häckplanteringar utmed kanterna.

Kyrkogårdsmuren med rundad sträckning åt väster. Denna del består av större naturstensblock.

Skarv i ringmurens norra sträckning mellan en äldre och en på 1860-talet utvidgad del. Denna ligger i höjd med gången mellan kvarter C och D.

Två ålderdomliga almar växer i anlutning till det nordöstra hörnet. Dessa kan vara från 1860-talet. Till höger bild av huvudingången med grindstolpar i finhuggen röd granit.

nyttjas numera för friluftsgudstjänster. Denna något lägre liggande yta upptas av en stor gräsplan med enstaka planterade häckar och träd utmed ringmuren.

Omgärdning

Kyrkogården inhägnas av kraftiga kallmurar av mindre marksten, kring den äldsta delen. Denna kan möjligen vara lagd redan på 1700-talet. Den norra sträckningen utvidgades omkring 1860 och möjligen kan muren kring utvidgning i väster även vara från denna tid. Den sistnämnda består generellt av större block. Murarna är generellt drygt 1 meter höga och på sina ställen upp till ca 1,5 meter breda. Mot branten i söder rör det sig huvudsakligen om stödmurar. Murkrönen är beväxta med mossor och sedum.

Ingång

Kyrkogårdens ingång är placerad i nordvästra hörnet. Denna har grindstolpar av pikhuggen röd granit med avfasade hörn. Fram till 2007 hängde här rikt dekorerade smidesgrindar, utförda av mästern C O Lindberg 1939. Grindarna har tagits ur bruk efter att öppningen vidgats för att tillåta fri infart för fordon.

Vegetation

Kyrkogården omges av en trädkrans av varierande ålder och trädslag. Mot utvidgningen i väster finns en enhetlig rad av sekelgamla, välväxta lindar. Längs södra sidan växer äldre lönnar och lindar, varav några i dålig kondition. Vid östra sidan är beståndet glest men en föryngring har här skett med lind och björk. En alm av mycket hög ålder står i det nordöstra hörnet och kan höras till trädkransens äldsta upplaga, möjligen planterad redan på 1860-talet (ytterligare en äldre alm står strax utanför). Längs kyrkogårdens norra ringmur finns en rad av unga lindar, bokar och lönnar som nyplanterats omkring 2000. Kring utvidgningen i väster växer några sekelgamla lönnar.

Gångsystem

Från ingången i väster leder längs norra kyrkogårdsmuren en bred grusgång fram till kyrka. I gångens mitt ligger ett band med granitplattor, s k Borgmästarsten och gatsten som fortsätter fram till kyrkans norra ingång och en f.d. koringgång på östra sidan. Hela det ursprungliga systemet av grusgångar finns kvar och definierar gravkvarteren. Gångarna har beläggning av ljust naturfärgad singel.

Gravvårdstyper

Kyrkogården kan uppvisa gravkonst från 1700-talet fram till idag. De äldsta vårdarna är två handhuggna stenvårdar från 1700-talet uppställda vid tornet. Den ena är en praktfull stormakstida sandstensvård med skulpturalt hugget krön med en änglafflykt. Ytterligare en äldre skifferflisa står vid ursprunglig gravplats sydväst om kyrkan. Två rikt snidade trävårdar av en typ som återfinns i trakten fanns kvar vid inledningen av 1900-talet men dessa är numera förkomna. Två exempel på 1800-talets tidiga industriellt framställda stenvårdar utgör ett säreget pergamentblad i marmor från 1861 och en obelisk i ljus granit från 1888. Ett vanligt inslag på kyrkogården är det förra sekelskiftets resliga vårdtyper av granit, vanligen i form av obelisker och bautastenar. Med senare tiders bestämmelser om maximihöjd på vårdar fick status i stället uttryckas på bredden. Bruket av grusbäddar med inramning av sten eller häck var vanligt bland dessa, liksom hos de föregående, men kvarstår idag bara i ett exempel. Denna är också ett exempel en grusgrav med stenram samkomponerad till en helhet som blivit bruten. Flertalet av kyrkogårdens grusgravar hade istället ursprungligen häckramar.

Av allmänna linjen finns idag endast enstaka spår i form av några vårdar i kvarter D längst i väster. Under efterkrigstiden blev vårdarna enklare i sina former samt mer uniforma. En orsak var det begränsade utbudet av tillverkare, en annan var tidens kollektivistiska samhällsanda. Under 1900-talet har granit varit dominerande och under seklets andra hälft opolerad grå granit medan polerad svart granit präglade de första decennierna.

Kyrkogårdens intakta system med grusgångar bidrar till ursprungskaraktären

Ett framstående exempel på stormakstidens gravvårdskonst utgör denna vård från 1704 över en tidigare gårdssmed vid Boos säteri.

Den raka infarten till kyrkogården belades 2007 med ett stråk av Borgmästarsten. Detta möjliggör transporter med bil till kyrkan, bland annat vid framkörning av kistor.

Kvarteret öster om kyrkan har en utpräglad högrestandskaraktär med många uppresta påkostade gravvårdar. Sedan 1960-talet har grusbäddar och häckramar ersatts med gräs.

Beskrivning av kvarter

Kvarter A och B

Allmän karaktär

Kvarter A öster om kyrkan upptas uteslutande av familjegravar i nord-sydliga rader i gräsmatta. Övervägande delen är vända mot kyrkan i väster men raden närmast kyrkogårdsmuren vänder sig i stället mot en tidigare grusgång i öster. Inslaget av storslagna gravar är här stort och vittnar om dess funktion som högrestandskvarter. I ett avskilt kvarter närmast kyrkan finns en enskild komministergrav. Kvarter B söder om kyrkan är ett litet köpegravskvarter av något enklare karaktär. De äldsta gravarna är här från runt sekelskiftet 1900 och har alla östlig riktning. Ut mot gångarna i söder och öster ligger efterkrigstida gravar. Längs kyrkogårdsmuren i söder har många gravvårdar rensats ur och de kvarvarande finns i västra respektive östra ändan. Mot muren i söder står några borttagna stenar uppställda.

Gravvårdstyper

Gravvårdsbeståndet i kvarter A i öster är blandat men med en klar dominans av högresta familjegravvårdar från 1900-talets första decennier. Kvarteret har helt upptagits av grusgravar med låga häckramar vilka samtliga lagts igen under 1900-talets senare del. Den östligaste gravraden upptas helt av stora gravplaner tillhöriga god-

Inom en avskild gräsyta närmast kyrkan ligger graven över den tidigare komministern Karl Jonatan Linder (1877–1954). De storvuxna thujorna som flankerar vården planterades först på 2000-talet.

sen Hultaby, Boo och Hällinge, där avsaknaden av ramar numera gör dessas utbredning otidlig. Bland gravvårdarna över de många godsägarna återfinns kyrkogårdens näst äldsta vård på ursprunglig plats, en pergamentrulle i vit marmor från 1861 över C E Gylling, av Hällinge (0471-473). Bland vårdarna över olika godsägare är de båda över patron C W Fallenius på Hällinge (0474-477) och Gustaf Svensson på Hultaby (0461-462) de mest framstående. Båda utgör storskaliga praktfulla exemplar av det tidiga 1900-talets statusmärkörer i svart granit. Många av högreståndsgavarna har försetts med sekundära gravhällar. Flertalet av vårdarna från omkring 1900 utgör obelisker i svart granit där komminister L Bertrand Nylanders vård från 1897 är den äldsta (0426). Vårdarna varierar i stenmaterial i form och följer de skiftande stilidealerna under 1900-talets första hälft med flera grovhuggna bautastenar i svart eller ljus granit och några i formen av kors på postament. Andelen gravvårdar av en mer påkostad utformning är stor och bland de främsta kan korset över bildhuggaren Johannes Bredberg (0447) och marmorvården över komminister Karl Jonatan Linder (0384-388) särskilt nämnas. Den sistnämnda har fått en framträdande placering i eget kvarter intill kyrkans östra långhusvägg. Inom kvarteret har många personer som haft framstående positioner i lokalsamhället valt sin gravplats. Utöver de båda ovannämnda godsägarna Fallenius och Svensson som båda var framstående mönsterjordbrukare kan godsägaren och landstingspolitikern Hjalmar Bergvall på Hultaby (0463) nämnas samt organisten och folkskolläraren Rudolf Svensson (0401-402). Många vårdar har titlar som godsägare, disponent och rättare. Dessa återspeglar den rika förekomsten av gods i socknen. Kvarterets höga status avspeglas även i att flera titlar som nämndeman och komminister förekommer vid sidan av sekund-löjtnant, överstelöjtnant, kyrkoherden, organist och folkskollärare, kyrkovärd, fanjunkare och bildhuggare.

En av många gravar över trakens godsägare är den över C W Fallenius på Hällinge från 1905.

Vården över C E Gylling som ägde godset Hällinge på 1800-talet. Detta pergamentblad i vit marmor är ett exempel på den exklusiva romantiska gravkonsten vid 1800-talets mitt.

Kvarter B söder om kyrkan har ett blandat gravbestånd, men där tre mindre obelisker till tidigare grusgravar från omkring 1900 finns kvar.

Denna oansenliga granitvård i kvarter B är från 1896 och har erhållit en dedikation på baksidan. Sådana var vanliga på vårdar under förindustriell tid.

Kyrkogårdens enda kvarvarande grusgrav är den över kyrkvården August Sjöberg. Denna har en sammanhållen gestaltning typisk för 1920-30-talen med bred gavelformad vård med volutformat krön och musselskalsdekor.

Två musealt uppställda vårdar från 1700-talet.

I kvarter B och i kranskvarteret i söder har gravbeståndet generellt en något mer lågmäld framtoning. Även i dessa kvarter rör det sig uteslutande om familjegravar. Några mindre obelisker från omkring 1900 förekommer, den äldsta är en småskalig vård i grå polerad granit från 1896 som står i kvarter B. Flertalet av gravarna har haft grusbädd och häckramar. Idag kvarstår bara en grusgrav, denna från 1931 i östra kanten av kvarter B med samkomponerade stenramar (0380–383). Vid gården Sands äldre gravplan ligger intill kyrkans södra sida finns nu en större monumental gravhäll över provinsialläkaren Hirschfeldt med familj (0369–0371). Inom kvarteren förekommer titlar som hemmansägare, kyrkovård, doktor och tandläkare.

I en museal uppställning vid tornets södra sida finns två 1700-talsgravvårdar. Det ena utgör en rikt skulpturalt huggen sandstensvård med änglkrön och lagerkrans, rest 1706 över gårdsmeden vid Boos säteri. Den andra är en mindre handhuggen vård i lerskiffer från 1773 med rundbågigt krön och ristade timglas.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarter A och B är typiska gamla köpegravskvarter med statusfyllt läge invid kyrkan. Om det östliga kvarterets höga status vittnar den stora mängden gravar över godsägare, nämndemän och två komministrar. Ett rikt bestånd av påkostade gravvårdar från förra sekelskiftet ger kvarteret dess sammanhållna karaktär och dessa står för det främsta kulturhistoriska värdet. Det samlade området med högreståndgravar längst i öster återspeglar den rika förekomsten av gods i socknen. Av det tidiga 1900-talets kyrkogårdsideal med grusbäddar kvarstår bara ett exempel i kvarter B och denna väl gestaltade grav bidrar till karaktären. Mångfalden av titlar avspeglar socknens historia och vissa av dem även den betydelse de många godsen haft.

Inom kvarter A finns ett stort antal gravar över personer som varit välkända under sin levnad eller gjort betydande insatser för bygden, varför dessa gravvårdar därmed besitter personhistoriska värden. Ett särskilt högt kulturhistorisk värden har den sällsynta bladformade marmorgraven över C E Gylling från 1861 samt de båda, sekundärt placerade, handhuggna 1700-talsvårdarna. Den större sandstensvården utgör en representant för gravvårdskonsten i landet under stormaktstiden och den mindre utgör ett exempel på lokal gravkonst före industrialismen.

Området väster om kyrkan har en tydlig efterkrigstida karaktär med låga modernistiska gravvårdar i gräsmatta.

Kvarter C och D

Allmän karaktär

Kvarter C och D väster om kyrkan består av två nord-sydliga gräs-kvarter med i huvudsak efterkrigstida vårdar i dubbla rader med ryggen mot varandra. Nuvarande utslätade planstruktur tillkom på 1970-talet. Rester efter en äldre planstruktur med familjegravar mot gångarna och allmänna linjegravar i mitten är i det närmaste helt uttraderad. Även de rika planteringar som präglade kvarteret vid mitten av 1900-talet är numera helt borta. På bergknallen i det sydöstra hörnet av kvarter C finns en kombinerad minnes- och askgravlund från 2000-talet.

Gravvårdstyper

Beståndet domineras helt av efterkrigstidens låga typer med rektangulär form, vanligen i opolerad grå granit. I södra delen av båda kvarteren finns dock ett fåtal äldre, högresta familjegravvårdar.

Kyrkogården verkar 1907 ha rensats upp från äldre gravvårdar av enklare karaktär. Denna småskaliga skiffervård i kvarter C fick av okänd anledning stå kvar.

I den sydöstra delen av kvarter C har en ytliga berggrund hindrat gravar. Direkt väster om detta står den ensamma gravflisan från 1700- eller 1800-talet kvar på ursprunglig plats.

Obeliken i ljus finhuggen och polerad granit över den driftige ägaren av Flishults gård tillika föreståndaren för Bjädesjöholms lantbruksskola J M Svensson. I stället för att gravsättas bland övriga godsägare öster om kyrkan valde han sin gravplats intill den av honom anlagda folkskoleträdgården väster om kyrkogården. Till höger syn den något spridda gruppen av uppresta familjegravvårdar i södra delen av kvarter D.

I södra delen av kvarter D finns enstaka vårdar från en tidigare allmän linje från 1900-talets förra hälft.

Äldst är vården från 1888 över den forne direktören vid Bjädesjöholms lantbruksskola Jonas Magnus Svensson från Flishults herrgård (0103). Denna driftige godsägare var politiskt aktiv och introducerade slöjd- och trädgårdundervisning i folkskolan. Dessutom tog han initiativ till att skolträdgården planterades direkt väster om kyrkogården. Gravens placering strax intill denna trädgård har säkert ett samband. Gruppen av ståndsmässiga familjegravvårdar består därutöver av tre nationalromantiska bautastenar, varav en är resta över personer som varit bemärkta under sin levnad, nämligen patron Sven Magnus Wilhelm Blohm (1821–1911) på Stora Kohnäs gård (0181). En enkel otuktad skifferflis står enskilt i södra änden av kvarter C. Denna utgör sannolikt en 1700-talsvård som ovanligt nog står kvar på ursprunglig plats (finns med på fotografi från början av 1900-talet). Utifrån äldre fotografier ska det i början av 1900-talet även funnits två uppresta trävårdar i samma område som skifferflisan. Dessa var båda rikt snidade brädformade vårdar med nyklassicistisk dekor. Trävårdar av samma typ från 1800-talet påträffas på andra kyrkogårdar i trakten. Båda är numera förkomna.

I nära anslutning till kyrkans huvudentré finns två familjegravvårdar över personer som haft betydelse för socknen, nämligen vården över kantorn och folkskolläraren Einar Kjörling (0281-282) och kommunalordföranden Karl Alfred Rylander (0302-304). I den södra delen av kvarter D finns några enstaka spridda gravvårdar från en äldre allmän linje från perioden 1911–1957. Titlar är sparsamt förekommande på efterkrigstidens vårdar. Bland de få titlarna återfinns predikant, kantor, landsfiskal och rättare.

Kulturbistorisk bedömning och karaktär

Kvarter C och D är av typisk efterkrigstida karaktär med rader av låga vårdar i gräsmatta, en vanlig företeelse på svenska kyrkogårdar. Ett fåtal resliga vårdar från förra sekelskiftet ger liksom ett fåtal allmänna linjevårdar ett historiskt djup åt kvarterens södra del.

Ett flertal av de högresta vårdarna är resta över bemärkta personer, däribland ägaren till Flishults gård tillika direktör vid Bjädesjöholms lantbruksskola S M Svensson. Även den forne kantorn och folkskolläraren Einar Kjörning har sin gravplats inom området. Det är hos dessa enstaka äldre eller personhistoriskt intressanta vårdar som det kulturhistoriska värdet ligger liksom hos de fåtal vårdar som har titlar. Den vid sin gravplats kvarvarande äldre skiffervården i södra delen av kvarter C är mycket sällsynt. Motsvarigheter står nästan uteslutande att finna på länets ödekyrkogårdar.

Minnes- och askgravlund

Den kombinerade minnes- och askgravlunden utgörs av en terrasserad grusyta inhägnad med stödmurar och ligusterhäck. Mitt i lunden står ett naturstensblock och en bearbetad natursten, båda med inskriptionsplattor och omgivna av blomrabatter.

Askgravlunden anlades omkring år 2000 och omgestaltades till en kombinerad minneslund 2021.

Kulturhistorisk bedömning av kyrkogården i dess helhet

Näsby kyrkogård har liksom kyrkan medeltida ursprung. Kyrkans påtagliga krönläge i nordost liksom kyrkogårdens något oregelbundna planform är typiska drag som återfinns hos andra medeltidskyrkogårdar. Den äldre kyrkogården är utvidgad åt väster 1864 och erhöll då sin nuvarande utbredning. Kallmurarna som omger kyrkogården och en trädkrans som ännu definierar den går tillbaka till detta skede (murarna i den äldsta delen kan vara från 1700-talet). Dessa element i kombination med systemet av grusgångar ger intrycket av en traditionell landsbygdskyrkogård från 1800-talet. År 1907 lades området väster om kyrkogården till, vilken än idag inte har tagits i anspråk för begravingar.

Av den parkkyrkogård med grusgravar och planteringar som anlades 1907 respektive 1935 (den västra delen) återstår inget idag. Kyrkogården präglas i stället av det sena 1900-talets omläggning till lättskötta gräskvarter, en vanlig och ofta utslätande utveckling på länets landsbygdskyrkogårdar. Kvarteren öster och söder om kyrkan har dock kvar mycket av sin karaktär från förra sekelskiftet genom ett rikt gravvårdsbestånd från denna tid. Det rör sig om gamla köpegravskvarter med som regel resliga granitvårdar. Den enda grusbädd som bevarats får ses som pedagogiskt intressant. Kvarteret öster om kyrkan har haft hög status, här ligger kommunistrar, nämndemän och flera godsägare. Den stora andelen godsägare vittnar om de många gamla säterierna i socknen i likhet med förekomsten av titlar som disponent och rättare. Bland gravarna i kvarter A återfinns dessutom ett ovanligt stort antal personer av lokalhistorisk betydelse. Marmorvården över C E Gylling vid Hällinge gård utgör trots sin ringa storlek ett påkostat exempel på 1860-talets romantiska gravvårdskonst.

Kvarteren väster om kyrkan har en efterkrigstida prägel genom sina rader av låga, enkla vårdar i gräsmatta, en vanlig företeelse på svenska kyrkogårdar. Ett fåtal äldre vårdar står där för historiskt djup. I den sydvästra delen finns en grupp familjegravvårdar, där den äldsta utgör en obelisk från 1888 över direktören vid Bjädesjöjölms lantbruksskola J M Svensson som även gjorde betydande insatser i socken. Ytterligare två bautastenar ingår i denna grupp resta över personer som var bemärkta under sin levnad, däribland vårdan över Hjalmar Nehrman som var generaldirektör. En liten, efter terrängen anpassad, minnes- och askgravlund är arrangerad sydväst om kyrktornet.

Kyrkogårdens äldsta vårdar är tre handhuggna 1700-talsstenar, varav två är uppställda vid tornet och en står kvar vid ursprunglig plats i kvarter C. Dessa berättar om den hantverksmässiga gravkonsten under stormaktstiden och innan industrialismen.

Den västra utvidgningen är en stor gräsyta som nyttjas för friluftsgudstjänster, i vilket syfte ett träkors uppsattes 2005.

Kyrkogårdar rymmer information om personer, gårdsnamn och försvunna yrken. Person- och lokalhistoriska värden är knutna till vårdar med titel, vilka speglar socknens historia. På en kyrkogård är det naturligt att gravvårdar och gravrätter ändras. Det är dock viktigt att man i den långsiktiga förvaltningen är uppmärksam på att bevara de olika delarnas karaktär och att gravvårdar från olika tider finns representerade.

Att tänka på i förvaltning av kyrkogården:

- Kyrka och kyrkogård ingår i en miljö klassad som riksintresse för kulturmiljövården.
- Kallmurar, grindstolpar, grusgångar och trädkrans är väsentliga delar av kyrkogårdens utformning.
- Smidesgrindarna vid huvudingången bör återupphängas.
- Nytilskott bör betraktas restriktivt i det välbevarade kvarteret öster om kyrkan. Om så sker bör nya vårdar anpassas till befintlig karaktär av högresta stenvårdar.
- Vårdar äldre än 1940, med konstnärlig utformning, över personer av lokalhistorisk betydelse eller med titel bör bevaras på plats enligt urvalet i inventeringen.
- Vårdar äldre än 1850 som tagits ur bruk och flyttats skall finnas med på kyrkans inventarieförteckning.

Administrativa uppgifter

Jönköpings läns museums dnr:..... 2021-084
Beställare:..... Vetlanda pastorat
Inventering och rapportansvarig:..... Margareta Olsson
Rapportgranskning:..... Anders Franzén
Län:..... Jönköpings län
Kommun:..... Vetlanda kommun
Socken:..... Näsby socken
Fastighetsbeteckning:..... Näsby 1:1 och 1:12

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Antikvarisk-topografiska arkivet, Stockholm (ATA)

Handlingar rörande Näsby kyrkogård

Jönköpings läns museum (JLM)

Handlingar rörande Näsby kyrkogård

Landsarkivet i Vadstena (VaLa)

Näsby kyrkoarkiv, handlingar som rör kyrkogården. Skissartad uppmätning av kyrkogården 1907.

Kartmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv (LSA): Näsby socken, Näsby nr 1–7. Storskifteskarta upprättad 1797.

Lantmäterimyndigheterna (LMA): Näsby socken, Näsby. Akt 06-NYY-34. Mätning 1864.

Tryckta källor och litteratur

Andersson, Anna. *Gravvårdar i sten - ett mångskiftande kulturarv*. Stad & Land Nr 184, Movium förlag.

Bengtsson, Rune & Bucht, Eivor (red.). 1992. *Kyrkogårdens gröna kulturarv*. Alnarp.

Gullbrandsson, Robin. 2007. *Näsby kyrkogård, Kulturhistorisk karakterisering och bedömning. Näsby socken i Vetlanda kommun. Jönköpings län, Växjö stift*. Jönköpings läns museum, Byggnadsvårdsrapport 2007:125

Hansson, Hans-Erik, Bielawski, Jarema & Jönsson, Karna. 2002. *Vård av gravstenar*. Stockholm.

Jonsson, Magdalena (red.). 2009. *Ett levande kulturarv: kyrkogårdar i Växjö stift*. Växjö.

Jönköpings län i porträtt och bild. Halmstad 1941.

Lindstam, Ragnar. 1943. *Om kyrkor som försvunnit och klockor som ha*

sjungit i Östra och Västra härad eller Njudung. Nässjö.

Lundh, Stig. 2015. *Medeltidens kyrkor i Östra och Västra härad och deras kvarvarande inventarier*. Halmstad.

Näsby hembygdsförening. 1984. *Hembygdsbok för Näsby*.

Schönback, Hedvig. 2008. *De svenska städernas begravningsplatser 1770–1830: arkitektur, sanitet och det sociala rummet*. Diss. Uppsala.

Svala, Catharina. 2010. *Kyrkogårdsmuren: kultur och konstruktion*. Alnarp.

Theorell, Anita, Wästberg, Per & Hammarskiöld, Hans. 2001. *Minnets stigar: en resa bland svenska kyrkogårdar*. Stockholm.

Westerdahl, Maria. 1996. *Den svenska skogskyrkogården: en bild från norr till söder*. Alnarp.

Ny Smålandsbeskrifning. Växjö 1914.

Rogberg, Samuel. *Historisk beskrifning om Småland*. Karlskrona 1770.

Svenskt ortnamnslexikon. Uppsala 2003.

Sverige. Geografisk beskrivning. Del IV. Stockholm 1931.

Sveriges bebyggelse. Landsbygden. Jönköpings län IV. Uddevalla 1957.

Kriterier vid kulturhistorisk bedömning

Vid den kulturhistoriska bedömningen av gravanläggningarna på en begravningsplats utgår man från ett antal kriterier. Målet är att urvalet av de utvärderade gravarna skall spegla gravkulturen i vid bemärkelse inom en begravningsplats, men i förlängningen också inom ett vidare område.

Utformningen av en gravanläggning har stor betydelse vid bedömningen av det kulturhistoriska värdet. Vårdar som är påkostade, hantverksmässigt utförda, estetiskt framstående, särskilt anspråkslösa eller anknyter till en lokal tradition är ofta särskilt intressanta. Gjutna gravkors i bruksbygder är exempel på en sådan lokal tradition. Urvalet bör också spegla de breda folklagrens gravskick. Om det finns sammanhållna gravkvarter med gravar som ingår i allmänna linjen eller påkostade köpegravar kan dessa olika typer av områden vara viktiga att bevara.

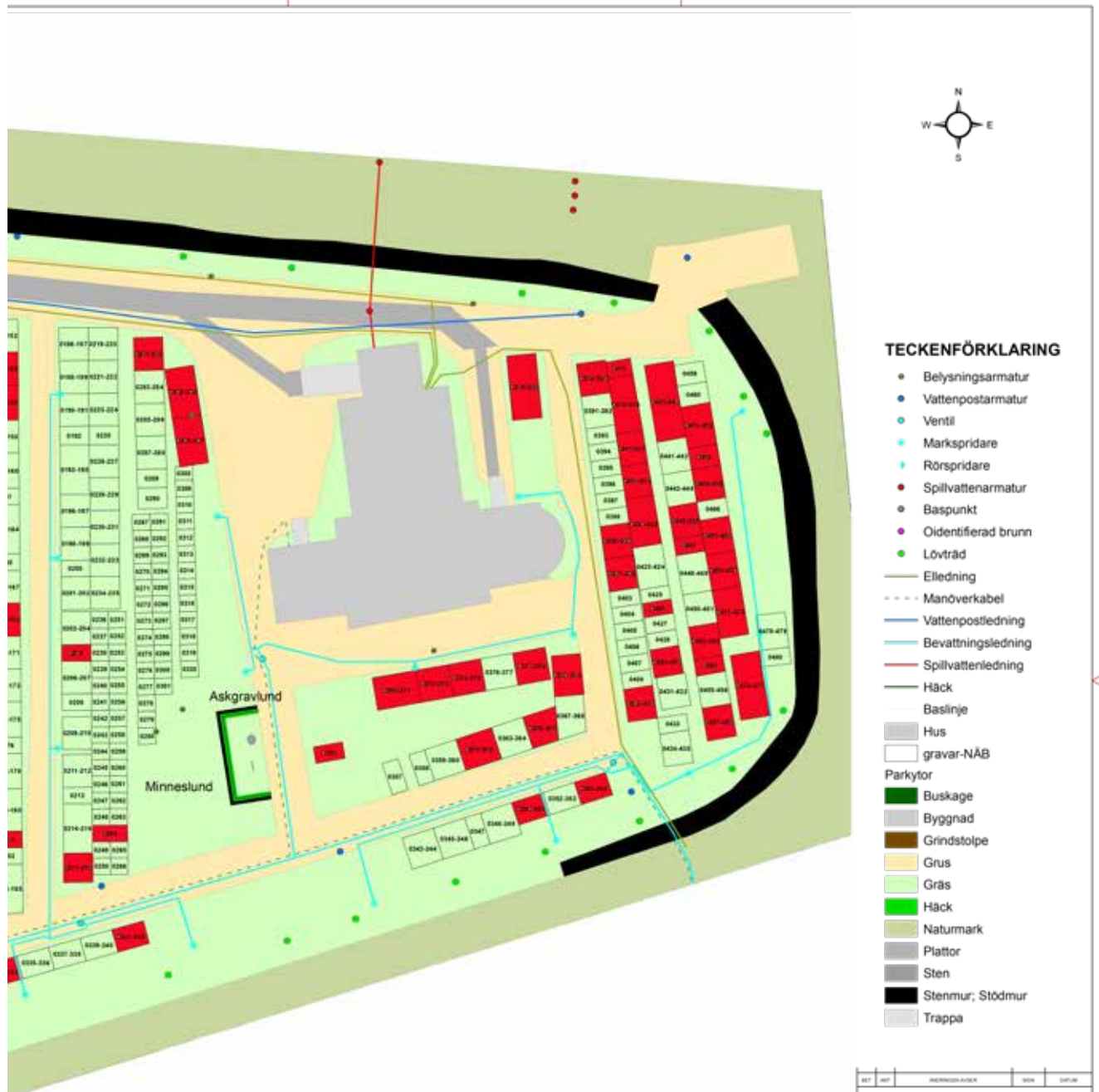
Gravanläggningar som har inskrifter som anger titel och hemvist för de begravda berättar mer om gravplatsen än om dessa uppgifter saknas. Med ledning av texten kan man även få veta mer om den demografiska sammansättningen och vilka näringar som präglar trakten. Ibland finns också citat eller referenser med anknytning till Bibeln, psalmboken eller en sångbok inom väckelserörelsen. Ju fler uppgifter som står angivna desto större samhällshistoriskt värde har ofta gravvården.

Ibland är gravvårdar resta över betydelsefulla personer eller personer som haft en tydlig anknytning till församlingsarbetet, exempelvis präster, klockare, kyrkvårdar och skollärare. Detta kan förstärka det kulturhistoriska värdet på en gravvård.

Industriellt framställda gravstenar bär ibland någon form av märkning från tillverkaren. Att veta varifrån stenen kommer och vem som tillverkat den höjer gärna det kulturhistoriska värdet.

Efterkrigstidens gravskick kan upplevas enahanda och likformigt. Det finns dessutom en väldigt stor mängd gravvårdar av likande typer på länets kyrkogårdar. Det är inte rimligt att bevara dessa i lika hög grad som äldre gravvårdar, men det är ändå angeläget att ett urval av dessa bevaras i synnerhet då de ingår i kyrkogårdar med en sammanhållen gestaltning av hög kvalitet.

Förutom själva gravstenen så består många gravplatser av även gravramar, häckar, staket, växtlighet osv. Vålållna grusgravar där grusbäddar och hägnad inte tagits bort börjar bli allt mer ovanliga och det finns ofta särskild anledning att bevara dessa.

Klass 1

Avser gravplatser med mycket högt kulturhistoriskt värde. Dessa bör bevaras på plats och utan förändringar. Däremot kan de gärna kompletteras med nya namn i samma typsnitt om man inte väljer att tillföra en kompletterande, mindre sten.

Klass 2

Avser gravplatser med högt kulturhistoriskt värde. Dessa bör bevaras på plats och utan förändring, men det kan vara möjligt att återanvända en vård för att bibehålla en karaktär på en del av kyrkogården, eller att i undantagsfall flytta vårderna om det är personhistoria eller titel som är det intressanta.

Urval Kulturhistoriskt värdefulla gravar

Kvarter A och B

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
Ur bruk söder om tornet	Sandstensvård med skulpturalt hugget krön med änglaflykt. Nederst kartusch med lagerkrans huggen i relief. Baksida överst med omegatecken och IHS samt timglas och dödskafe i relief i den nedre delen. Inskription sekundärt ifyllt med svart färg. Vården stod 1894 vid sin ursprungliga gravplats i linje med tornets västra fasad direkt söder om detta. Konserverad på 2010-talet och därav i stabilt skick.	Framsida: HÄR UNDER VILAS GÅRDSMEDEN VED BOOS SÄTERI NILS PERSON FÖD 1642 OCH AFSOMNADE 1706 MED SIN : K HVSTRV SARA SVENSDOTTER SOM I HÄRANOM AFSOMNADE MED 4 BARN 2 SÖNER OCH 2 DÖTTAR GUDH FÖR LANE THEM EN FRÖG DE FVLL VP STÄNDELSE AMEN Bibelord i lagerkrans: TY THE RÅ TT FÅRDIGE VARD BORTTAGNE FÖRÖLYCK ONE OCH THE SOM REDE LIGA FÖR SIG VANDRATH AF VA KOMMA TIL FRIDH OCH VILAS UTHI SIN Baksida: VAR NU ÅTER TIL FREDS MIN SIÄL TY HERREN GÖR TIGH GODT TY TU HAFVER THTAGIT MINA SIÄL VT HV DÖDENOM MIN ÖGONIFRÅNT ÅR AR MIN FOOT IFRÅNFALL IAGH VIL VANDRA FÖR HERRANOM UTH THE LEVANDES LANDE THENIG P.V:7:8:9	Klass 1. Gravvård från tidigt 1700-tal, ett framstående exempel på stormaktstidens såväl stenhuggarkonst som gravkonst. Gravvård med den koppling till ätten Silfversparre på Boo säteri. Ska föras upp på kyrkans inventarieförteckning.	
Ur bruk söder om tornet	Mindre vård i handhuggen lerskiffer med uppskjutande rundbåge på krönet. Ristad med rosform vid krönet samt timglas nederst. Inskription sekundärt ifyllt med svart färg. Stod 1927 uppställd mot korets mur. Konserverad på 2010-talet och därav i stabilt skick.	Framsida: HÄR WILAR TUENE SYSKON : ANIKA : OCH MARIA : JLIFS : T PETR : CEGR : DAHL DEÖTRA : IFRÅN : HÅ BY : D 17 AUG 1773	Klass 1. Förindustriell hantverksmässigt tillverkad vård. Exempel på lokal gravvårdskonst på 1700-talet. Ska föras upp på kyrkans inventarieförteckning.	
0321	Nationalromantisk vård i svart polerad granit. Motiv av palmblad och strålstjärna.	Kyrkovärden J. Anderssons Stavegran Familjegrav Matt. 5:3	Klass 2. Tidstypisk vård från tiden strax efter omläggningen 1907 med titel.	

0322-323	Upprest vinkelbruten vård i svart polerad granit.	CARL JOHAN CARLSSON *29/1 1864 +10/6 1929 Vårdas av kyrkorådet	Klass 2. Tidstypisk vård.	
0324	Mindre vinkelbruten vård i finsågad svart granit. Motiv av kors.	K.A. LUND *28/1 1861 +7/9 1928 MATILDA LUND *25/3 1857 17/7 1918 JOH. 11:25	Klass 2. Tidstypisk vård. .	
0325-326	Funtionalistisk vård i svart granit med motiv av polerad inskriptionstavla, vinranka och förgylld sol.	Hemmansägare Gustav Jonsson Gettinge *19/10 1883 6/11 1930 Hustrun Magda f. Kjörling *8/4 1889 +8/11 1978 Dav. 23 Ps.	Klass 1. Tidstypisk vård med påkostad utformning och titel.	
0333-334	Småskalig vinkelbruten vård i svart granit. Låg bred form och med motiv av stiliserade kolonner.	A.J. Westbergs Familjegrav Flishult	Klass 2. Tidstypisk vård.	
0341-342	Upprest vinkelbruten vård i polerad svart granit. Motiv av nygotiskt kors och kvistar. Stilsierad bladornamentik.	Här hvilat K.J. JONSSON *27/2 1864 +10/5 1901	Klass 1. Tidstypisk vård från tiden strax före omläggningen 1907.	

0350-351	Funktionalistisk håll i svart granit.	GÖSTA DAHLQVIST *16/6 1867 +1/12 1939 HELFRID DAHLQVIST f. STIGMAN *17/7 1873 +12/12 1944 ASTRID EKMAN f. DAHLQVIST *23/7 1895 +10/5 1976	Klass 2. Tidstypisk vård.	
0354-355	Stenblocksformad vård i röd granit. Bautasten med oval inskriptionstavla.	ALBIN SJÖBERG *1859 +1945 GUSTAF SJÖBERG *1867 +1949 NÄSBY TOMT	Klass 2. Efterkrigstida karaktärsskapande vård. Albin och Gustaf Sjöberg var ägare till gården Näsby Tomt i kyrkbyn.	
0356	Småskalig vinkelbruten vård i grå granit. Inskriptionstavla på baksida.	ANDERS ISAKSSON *18 15/5 15 +18 15/1 96 STINA GRETA *18 4/12 18+18 14/1 96 Baksida: Svårtydd "Makar som följdes åt i döden" (?)	Klass 1. Tidstypisk vård av hög ålder. Försedd med dedikation på baksidan enligt äldre bruk.	
0361-362	Modernistisk vård i röd granit. Osymmetriskt motiv av kors.	GUSTAF CLAUSSON *1876 +1967 HANS MAKÅ ANNA *1884 +1942 SONEN ERIC *1926 +1976 SIXTEN ERIN *1924 +1993 *1913 1997 VILHELM *1917 +2011	Klass 2. Sentida vård med hög kvalitet i utformningen. Grav över person av lokalhistorisk betydelse. Gustaf Clausson var fjärdingsman i Näsby socken och ägde gården Näsbyholm i kyrkbyn.	
0365-366	Modernistisk monumental vård i röd polerad granit. Symmetriskt motiv av kors.	TANDLÄKARE KARL ÅKE ÖIJERFELDT *5/8 1908 +3/10 1943 HERTHA ÖIJERFELDT *1/2 1906 +1/10 1988	Klass 2. Efterkrigstida vård med hög kvalitet i utformningen och titel.	

0369-371	Monumental storskalig häll i grå granit. Koppertext. 1963.	DOKTOR LENNART HIRSCHFELDT *1889 +1963 ELSA HIRSCHFELDT *1898 +1966 KAND. KNUT HIRSCHFELDT *1887 +1911 ÅKE HIRSCHFELDT *1928 +1992	Klass 1. Tidstypisk vård med påkostad utformning, framträdande placering och titel. Grav över person av lokalhistorisk betydelse. Lennart Hirschfeldt var provinsialläkare. Delvis överväxt med gräs.	
0372-373	Vinkelbruten vård i svart polerad granit på postament.	C.M. JOHANSSONS FAMILJEGRÄV	Klass 1. Tidstypisk och karaktärsskapande vård. (C M Johansson var ägare till gården Näsbyholm intill kyrkan).	
0374-375	Vinkelbruten vård i svart polerad granit på postament. Motiv av kors.	GUSTAF NYMANS FAMILJEGRÄV	Klass 1. Tidstypisk och karaktärsskapande vård.	
0378-379	Funktionalistisk vård i svart granit med symmetriskt motiv. 1943.	KYRKOVÄRDEN CARL JONSSONS ÅNABRÅNA FAMILJEGRÄV VI FÖRBIDA ETT SALIGT ÅTERSEENDE.	Klass 2. Tidstypisk vård med titel och bibelcitат.	

0380-383	Grusgrav med stenram i rödgrå granit. Bred gavelformad vård med volutformat krön och kvist- och musselmotiv.	KYRKOVÅRDEN AUGUST SJÖBERG *1862 +1947 MAKAN SIGNE *1886 +1931 WALDEMAR SJÖBERG *1912 +1998 MAKAN ANNE-MARIE *1921 +2009 NÄSBYHOLM	Klass 1. Efterkrigstida grusgrav med påkostad utformning och med titel. August Sjöberg var ägare till gården Näsby Tomt i kyrkbyn.	
0384-388	Vård i finslipad marmor och i historiserande stil. Tympanonformat krön och karvsnitt i hörnen. Motiv med nygotiskt kors. Vården flankeras av två storsvuxna thujor. 1954	Komminister Karl J. Linders Familjegrav PS. 27:9	Klass 1. Komministergrav med individuellt utformad vård och framträdande placering. Karl Jonatan Linder var komminister i Näsby 1927–1950 samt ordförande i kommunfullmäktige m m.	
0389-390	Upprest vård i grå polerad granit med svängt krön. Motiv av urna och bladverk.	Gustaf Johanssons Familjegrav Karstorp	Klass 2. Tidstypisk vård.	
0399-400	Funktionalitiskt kors i svart polerad granit på mjukt rundat postament.	LINNÉA KJÖRLING 1887-1932 SVEN-ERIK 1917 – 1918 INGRID *1922 + MAJA 1918 – 2001 STÖRST ÅR KÄRLEKEN	Klass 1. Tidstypisk och karaktärsskapande vård med påkostad utformning.	

0401-402	Modernistisk vård i svart polerad granit med volutformat krön. Motiv av blomsterurna.	ORGANISTEN OCH FOLKSOLLÄRAREN RUDOLF SVENSSON 1859 – 1905 OCH HANS MAKAS ADÉLE SVENSSON 1864 – 1941 SIGNHILD 1891 – 1959 ALLTSÅ STÅR EN SAB- BATSVILA ÄNNU ÅTER FÖR GUDS FOLK.	Klass 1. Tidstypisk och karaktärsskapande vård med påkostad utformning över person av lokalhistorisk betydelse. Rudolf Svensson var organist och folkskollärare i Näsby 1883–1905.	
0409-410	Småskalig vård i svart granit. Motiv av gravsten i form av ett kors med hängande blomsterornament. 1916	A.J. Nygrens Familjegrav	Klass 1. Tidstypisk vård vid enklare familjegrav.	
0411	Upprest modernistisk vård i grovhuggen/ polerad grå granit.	EMMA MALMGREN *26/9 1858 +8/11 1940 SV. PS. 572	Klass 2. Tidstypisk vård.	
0412-415	Högröst vård i svart granit med vinkelbrutet krön. Motiv av kors.	KYRKVÄRDEN S.M. JOHANSSONS FAMILJEGRAV	Klass 2. Tidstypisk vård med titel.	

0418-419	Obeliskformad vård i svart polerad granit med pyramidtopp.	GODSEGAREN J.A. HOLMSTRÖMS FAMILJEGRAF FLISHULT	Klass 1. Karaktärsskapande vård. Titel med koppling till godsen i trakten.	
0420-422	Modernistiskt kors i ljus rödgrå granit. 1935. Liggare i grå granit med koppertext. Motiv av kors.	C.J. CARLSSON KARSTORP FAMILJEGRAV	Klass 1. Mellankrigstida karaktärsskapande vård med påkostad utformning över person av lokalhistorisk betydelse. C. J. Carlsson var nämndeman.	
0426	Upprest vinkelbruten obelisk i svart polerad granit på postament. 1897.	KOMMINISTER L.B. NYLANDER *6/12 1854 +28/9 1897 FRU MARIE-LOUISE NYLANDER *17/2 1857 +12/9 1939 VÅRDEN RESTES AV VÄNNER.	Klass 1. Karaktärsskapande komministergrav av hög ålder. Ludvig Bertrand Nylander var komminister i Näsby 1884–1897. Bertrand var även välkänd frikyrkopredikant av betydelse för väckelserörelsen lokalt.	
0429-430	Högrest vård i krysshämrad och polerad röd granit med rundat krön. Motiv av kors.	K.J. JONSSON *1857 +1933 HANS MAKAS EMELIE *1849 +1926 STRÖMMAHULT ESTER *1886 +1943 OSCAR *1883 +1953 LAMMETS BLOD FÖRLOSSNING BRINGAR	Klass 1. Karaktärsskapande vård med bibelcitāt över person av lokalhistorisk betydelse. K J Jonsson var nämndeman och landstingsman. Även ägare av Strömmahults kvarn.	

0436-440	Funktionalistisk vård i grå granit med tempelgavel. 1938.	Fanjunkaren O. A. Hirschfeldts Familjegrav Sand	Klass 2. Mellankrigstida vård med titel.	
0443-444	Modernistisk vård i svart granit med rundat krön. Motiv av gryningsol och kors. 1952.	Nämndeman A. Franzéns Sand Familjegrav	Klass 1. Karaktärsskapande vård med påkostad utformning över person av lokalhistorisk betydelse. Albert Franzén (1871–1952) från Sand var nämndeman.	
0445-446	Småskalig vård i grå granit.	RÄTTAREN C.O. KARLSSON *1859 +1926 HANS MAK EMMA *1864 +1921 ELSA *1896 +1972	Klass 1. Tidstypiskt vård vid enklare familjegrav. Titel med koppling till godsén i trakten.	
0447	Storskaligt modernistiskt kors på postament i svart polerad granit. Bildhuggare men även möbelarkitekt.	BILDHUGGAREN JOH: S BREDBERG *12/7 1864 +23/9 1956 O.H.H. AUGUSTA BREDBERG *30/8 1869 +17/2 1938 FRÄLST AV NÅD, GUDS GÅVA ÄR DET! EFES. 2:8.	Klass 1. Karaktärsskapande vård med påkostad konstnärlig utformning och bibelcit. Johannes Bredberg var möbelarkitekt.	

0452-453	Högrest vård i svart polerad granit med vinkelbrutet krön.	Kyrkovärden G.A. NORD *1852 +1924 Hustrun EMELIA *1837 +1924	Klass 1. Karaktärsskapande vård med titel.	
0454	Nationalromantisk vård i svart granit med polerad framsida. Vitmålad text.	J.H. NYMANS FAMILJEGRÄV MAKAN HILDA DÖTTARNA BRITTEN 1912 – 2003 MAJ 1918 – 2003	Klass 1. Karaktärsskapande vård.	
0457-458	Liggare i krysshamrad grå granit.	DISPONENTEN AXEL FALLENIOUS *20/5 1877 +20/9 1920 HELLINGE	Klass 1. Vård med påkostad utformning och titel över person av lokalhistorisk betydelse.	
0461-462	Högrest vård i svart polerad granit med vinkelbrutet krön på postament. Förgyllt kors och text.	GODSEGAREN G. SVENSSON HULTABY *20/2 1822, +22/8 1906 MAKAN MARIA MATHILDA *3/2 1857 +11/3 1939 Sv. Ps. 477 v.6 FAMILJEGRÄV	Klass 1. Karaktärsskapande vård. Titel med koppling till godsens i trakten. Vård över person av lokalhistorisk betydelse. Gustaf Svensson var ägare till Hultaby säteri 1852–1910 samt en framstående jordbrukare.	

0463	Modernistisk vård i grå granit. Motiv av kors.	GODSÄGARE HJALMAR BERGVALL *26.7 1886 +24.11 1983 HANS MAKAS JUDITH *20.8 1891 +12.3 1984 HULTABY	Klass 1. Sentida vård över person av lokalhistorisk betydelse. Titel med koppling till godsens i trakten. Hjalmar Bergvall var ägare till Hultaby gods och hade många lokala förtroendeuppdrag. Även ordf i Östra Härads Sparbank och landstingspolitiker.	
0464-465	Nationalromantisk vård i grovhuggen grå granit. Motiv av kors. Liggare i röd granit. 1937.	Sekund-Löjtnant OTTO WILH. LAGERCRANTZ *1832 +1876 Hustrun SOFIA CHRISTINA *1842 +1891 Överstelöjtnant ALBERT LAGERCRANTZ *1869 +1937 Häll: SOFIA OTTILIA BERGMAN f. LAGERCRANTZ *10/2 1877 +30/9 1959 CARL GUSTAF BERGMAN MAJOR V.V.K. *25/2 1881 SVEN GUSTAF BERGMAN *3/5 1910	Klass 1. Karaktärsskapande mellankrigstida vård över gren i den adliga släkten Lagercrantz. Vård med titlar och över personer av lokalhistorisk betydelse. Otto Wilhelm Lagercrantz var sekundlöjtnant vid flottan samt ägare till gården Skallarp. Sonen Albert Lagercrantz var överstelöjtnant i armén.	
0467-468	Storskalig nationalromantisk grovhuggen vård i grå granit. Sekundärsten.	GODSÄGAREN GOTTFRID FALLENIOUS BOO *12/2 1867 +17/3 1946 Sekundärsten: UTTER INGRID *1936 +1984	Klass 1. Karaktärsskapande mellankrigstida vård. Titel med koppling till godsens i trakten. Vård över personer av lokalhistorisk betydelse. Gottfrid Fallenius var ägare till godset Boo samt hade många förtroendeuppdrag i kommunen och kyrkan. Var även socialt aktiv debattör och skildarare som skrev under pseudonym i Vetlanda Posten.	
0469-470	Sentida häll i marmor. Text i koppar. 1967.	DISPONENT BERTIL ANDERSSON FAMILJEGRAV	Klass 1. Karaktärsskapande efterkrigstida vård med påkostad utformning. Titel.	

0471-473	Naturromanisk vård i form av ett upprullat pergamentblad i vit marmor. 1861.	CARL ERIK GYLLINGS Familjegraf.	Klass 1. Säregget utformad tidig industriell vård av hög konstnärlig kvalitet. Vård över person av lokalhistorisk betydelse. Carl-Erik Gylling ägde Hällinge gård 1842–1861. Bör rengöras för att komma till sin rätt.	
0474-477	Högrest vård i historiserande stil i svart polerad granit. Krön med stiliserad dekor med liljor och stjärnor. 1927. Häll i grovhuggen ljus granit.	GODSEGAREN C.W. FALLENIIUS FAMILJEGRAF SV.PS. No 484. HELLINGE Häll: ERIK FALLENIIUS *1887 +1972 RUTH FALLENIIUS *1886 +1982 ING-MARIE *1915 +1995 BRITT *1916 +2010	Klass 1. Karaktärsskapande vård med påskotad utformning över person av lokalhistorisk betydelse. Titel med koppling till godsen i trakten. C W Fallenius var ägare till Hällinge gods 1872-1918 och en mönsterjordbrukare för sin tid.	

Kvarter C och D

Gravnr.	Beskrivning	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
0008-9	Sentida vård med naturstensform i grå grovhuggen granit. Text i relief. Motiv av kors.	Rättaren Axel Johansson *1894 +1971 hans maka Hilma *1902 +1972 Boo	Klass 1. Vård med titel med koppling till godsens i trakten.	
0034-35	Småskalig vinkelbruten vård i svart polerad granit. Motiv av krans och kors.	SELMA KARLSSON FALÅS *1862 +1925	Klass 1. Typisk allmänna linjevård.	
0036	Småskalig vård i röd granit med svängt krön. Motiv av kors.	RUDOLF LAUBER *2/1 1910 +12/7 1956	Klass 2. Typisk allmänna linjevård.	
0037	Småskalig vård i grå granit med motiv av strålstjärna.	ERIK JOHANSSON *1886 +1957	Klass 2. Typisk allmänna linjevård.	
0098	Liggare i svart granit. Motiv av kors.	KRISTINA BLOM STENINGE *1852 +1941	Klass 1. Typisk allmänna linjevård. Kristina Blom var djupt troende och aktiv inom frikyrkan i bygden.	

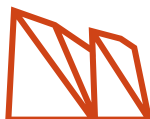
0103	Vinkelbruten vård på postament i finhuggen grå granit. Polerad inskriptionstavla och motiv av kors.	DIREKTÖREN OCH RIDDAREN J.M. SVENSSON IFRÅN FLISHULT 1802 -1888 OCH HUSTRU MARIA CHRISTINA SVENSSON 1817 – 1878.	Klass 1. Tidig industriell vård över en person av lokalhistorisk betydelse. Jonas Magnus Svensson var ägare till Flishuts säteri, rättare och inspektör vid Bjädesjöholm i Myresjö socken. Föreståndare för lantbruksskolan vid Bjädesjöholm, stiftare till Östra Härads Sparbank, leda i kommunalfullmäktige och kyrkostämman. Ärad med Vasaorden och var initiativtagare till planteringen av skolträdgården invid kyrkskolan i Näsby samt aktiv vid sjösänkningar i trakten.	
0104	Bautasten i nationalromantisk stil i mörkt grå granit. 1930.	NEHRMANS FAMILJEGRÄV	Klass 1. Vård med påkostad utformning över person av lokalhistorisk betydelse. C G Nehrman var kronofogde och föreståndare över poststationen i Hällinge.	
0112	Småskalig vinkelbruten vård i svart polerad granit med stiliserade kolonner.	SELMA BARD *1882+1939	Klass 1. Typisk allmänna linjevård.	
0113-118	Modernistisk vård i svart granit. Större sidosten i polerad svart granit med motiv av keltiskt kors.	SYSKONEN SÖDERSTRÖM KOLSNÄS LINNÉA *22/10 1902 +6/7 1968 GERDA *8/1 1910 +30/1 1994 ELLEN *23/3 1900 +10/6 1996 JOHANNES 14:19 JESUS SADE JAG LEVER; I SKOLEN OCK LEVA.	Klass 2. Sentida vård över person av lokalhistorisk betydelse. Alfred Söderström var ordförande i missionsförsamlingen.	

0153-154	Vård i svart granit med svängt krön. Motiv av kors. 1937.	Karl Lidholms Familjegrav	Klass 2. Tidstypisk vård från strax efter omläggningen 1935.	
0155-156	Småskalig vinkelbruten vård i svart granit. Motiv av kors och kvistar.	C.O. BERGS FAMILJEGRAV SJÖTORP	Klass 2. Tidstypisk vård från strax efter omläggningen 1935.	
0168-169	Modernistisk vård i röd granit med kolonner. Motiv av likarmat kors.	LANDSFISKAL JOHN LINDEFELDT *2478 1886 +24/5 1958 ANNIE LINDEFELDT *17/3 1889 +24/1 1967 FLISHULT Sekundärsten: MAJ LJUNGKVIST F. LINDEFELDT 1920 – 1987 OLOV LJUNGKVIST 1917 – 1998	Klass 1. Efterkrigstida vård med titel och över person av lokalhistorisk betydelse. John var landsfiskal och ägare av Flishults säteri.	
0176	Liggare i svart polerad granit.	ULRIKA LÜNING 1825 – 1911	Klass 1. Tidstypisk vård.	
0181	Bautasten i nationalromantisk stil i grovhuggen svart granit med oval inskriptionstavla. 1911.	PATRON S.M.W. BLOHM *26/3 1821 +22/7 1911 HANS MAKÅ JOHANNA BERGMAN *27/7 1830 +18/7 1880	Klass 1. Tidstypisk vård över person av lokalhistorisk betydelse. Sven Magnus Wilhelm Blohm var ägare Stora Kolnäs frälsegård.	

0205	Sentida vård med rundat krön i marmor. Motiv av notrad. Rabatt med vintergröna växter.	DANIEL WALLIS *1971 +1992	Klass 2. Sentida vård med säregen utformning.	
0217-218	Bautasten i nationalromantisk stil i grovhuggen rödgrå granit. Polerad inskriptionstavla.	TRÄDGÅRDSMÄSTARE DAVID JOHANSSON LYCKÅS *18 30/12 41 +19 3/2 22 SYSTEM MATHILDA JOHANSSON 18 28/6 44 +19 26/2 18	Klass 1. Tidstypisk vård (1918) med titel.	
0264	Småskalig skifferflisa utan synlig inskription. Står vid ursprunglig gravplats.	Oläslig	Klass 1. Förindustriell gravvård vid ursprunglig gravplats.	
0281-282	Sentida vård i grå granit med svängt krön. Motiv av duva.	KANTOR EINAR KJÖRLING *11/3 1886 +18/11 1970 RUTH KJÖRLING *14/5 1905 +26/8 1982 HERREN ÄR MIN HERDE	Klass 1. Vård med titel och bibelcitats över person av lokalhistorisk betydelse. Einar Kjörling var kantor och folkskollärare i Näsby samt ordf i brandstodsnämnd och kassör i kyrko- och skolstyrelsen.	

0302-304	Högrest rundbågig vård i röd polerad granit.	RYLANDERS Elmhult FAMILJEGRÄV De överunno för Lammets blods skull	Klass 1. Tidstypisk vård med framträdande placering intill kyrkans huvudentré, med bibelcitāt över person av lokalhistorisk betydelse. Karl Alfred Rylander var nämndeman och kommunalordförande i Näsby.	
0305-307	Modernistisk vård i grå granit. Symmetriskt motiv av bladverk och kors.	PREDIKANT OSCAR GUSTAFSONS FAMILJEGRÄV ESPEBRÅNA JOH. 11:25	Klass 2. Tidstypisk vård med titel.	

År 2021/22 genomfördes en kulturhistorisk inventering av alla gravar på Näsby kyrkogård. Föreliggande rapport presenterar inventeringen och innehåller en bevarandeplan för kyrkogården.

Byggnadsvårdsrapport 2022:08
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM